

„Když rodiče krátce po sobě zemřeli, velmi těžce jsem nesl jejich smrt. Během mé nepřítomnosti mě neoprávněně vystěhovali z bytu a také jsem přišel o práci.“

**PŘÍBĚH JIŘÍHO
BÝVALÉHO BEZDOMOVCE**

Ahoj,

jmenuji se Jiří a několik dlouhých let jsem žil na ulici. Život mé rodiny ovlivnil politický režim v naší zemi po roce 1968. Musel jsem odejít ze studií na vysoké škole, vystřídal jsem mnoho zaměstnání a profesí. V roce 1989 moje maminka těžce onemocněla a já jsem se vrátil z Prahy do Brna, abych tatínkovi pomohl s péčí o maminku. Když rodiče krátce po sobě zemřeli, velmi těžce jsem nesl jejich smrt. Navíc mě během mé nepřítomnosti neoprávněně vystěhovali z bytu a také jsem přišel o práci. Bez prostředků můj život šel prudce dolů a nakonec jsem žil na ulici jako bezdomovec skoro 15 let. Jen díky pomoci a zájmu lidí jsem byl schopen se ze dna vyšplhat.

Šťastné dětství

Měl jsem velmi pěkné dětství, protože generačně nejsem ani "televizní" dítě, natož "počítačové" anebo "internetové". Náš dětský čas jsme celoročně trávili ve volné přírodě typicky dětskými, a hlavně klukovskými, zábavami. Já také hodně četl, dychtil jsem po nových příbězích a vědomostech. V roce 1968, kdy jsem začal studovat na gymnáziu jsme založili novou celostátní a nezávislou mládežnickou organizaci. Jmenovala se USU (Unie středoškoláků a učňů). Vybudovali jsme si klubovny, vyřídili stanovy, ale pak jsme odmítli sloučení s čerstvě vzniklým Socialistickým svazem mládeže, a proto nás zakázali.

Rok invaze přinesl další smutnou vzpomínku, tatínek byl internován, nucen být na určeném místě, v kasárnách zabraných Rusákama. I my spolu s mladšími školáky jsme v tomto období přímo z tiskáren kolportovali necenzurované noviny a vylepovali plakáty s různými hesly a slogany. U nás doma tehdy bydleli asi tři měsíce dva bratři (starší z nich byl můj spolužák), protože jejich rodiče měli potíže s návratem z Rakouska. Tato situace byla pro maminku velká zátěž. Tatínkův osud neznámý, doma čtyři hladové krky a potíže se zásobováním. Můj hlavní a nejdůležitější úkol byl už při cestě ze školy nakoupit, teda spíš se snažit sehnat alespoň něco ze seznamu, protože to byla doba stálých a dlouhých front v podstatě na cokoli, zejména na potraviny, a to i na obyčejné rohlíky a chleba.

KSČ? Nikdy!

V polovině gymnazijních studií jsme byli s několika dalšími rodinami donuceni přestěhovat se do jiného města, protože jsme museli uvolnit naše byty Rusákům. Podobně vyhnán byl i oblíbený učitel na gymnáziu, když se v hodině negativně vyjádřil k naší okupaci a pobytu vojsk Varšavské smlouvy. Během jeho projevu vstala jedna ze spolužaček, o níž a její matce – tvrdé stalinistce, na které straně „barikády“ stojí. Učitel byl pak z hodiny svým kolegou odvolán a oblíbeného učitele jsme už nikdy neviděli. A i já jsem přibližně od té doby měl v podstatě permanentní a celoživotní problémy a potíže s komunisty.

Po maturitě jsem velmi dobře udělal přijímačky na medicínu, nebyl jsem přijat s odůvodněním, že nesplňuji politické požadavky. Nakonec jsem absolvoval „podzimní doplňovací“ zkoušky na techniku-strojní inženýrství. Mé studium na technice probíhalo v podstatě normálně, až na každosemestrální odmítání podepsat vstup do SSM a do KSČ. To byl důvod k ukončení studia, spolu s některými dalšími studenty, jsme byli tzv. odejiti ze studií. To ovšem v tehdejší době znamenalo okamžitý nástup na dvouletou základní vojenskou službu.

I zde pokračovaly mé problémy v každodenních hodinách politického školení mužstva a při povinném sledování televizních novin. Obojí totiž bylo dosti průhledné vymývání mozků státní politickou propagandou a komunisticko-bolševickou snůškou lží.

Po návratu z vojny jsem nastoupil jako závozník do ČSAD a vystřídal jsem mnoho zaměstnání a profesí. Byla to moje univerzita života, protože jsem se při tom hodně naučil, a poznal různé povahy lidí. Dva roky jsem učil na 2.stupni základní školy, i přestože jsem postrádal pedagogické vzdělání. Školství totiž trpělo nedostatkem kantorů v důsledku Husákovských čistek. Vedení školy i rodiče žactva bylo spokojeno, jenže při přípravě na nový školní rok mi vedení předložilo k podpisu přihlášku do KSČ, jako podmínku k setrvání. Když jsem jim řekl, že nechci podvádět je, ale že nemůžu podvádět ani sebe, tak můj pracovní poměr skončil.

Poslední dny s rodiči

Po roce 1989, v době, kdy jsem bydlel a pracoval v Praze, mě tatínek požádal, jestli bych mu pomohl s péčí o maminku v důsledku celkového zhoršení jejího zdravotního stavu. Později se ukázalo, že jde o projevy začínajícího „alzheimera“. Než jsem odjel k rodičům do Brna, zaplatil jsem si nájem do konce kalendářního roku. Byl jsem totiž svědkem, kdy „dědička“ – vnučka původních majitelů tohoto činžovního domu, nátlakem přinutila dvě velmi staré nájemnice, u kterých se dalo předpokládat a očekávat, že nebudou klást odpor, aby se přestěhovaly do domova pro seniory. Její záměr totiž byl přeměnit tento dům na „rýžování“ peněz v podobě penzionu pro německé turisty.

Po nějaké době jsem odjel do Prahy, abych si přivezl některé věci do Brna, k mému zděšení byl zámek domovních dveří vyměněn! Od sousedů jsem se dozvěděl, že tam údajně nějakou dobu bydleli Ukrajinci nebo Arabové. A ač jsem se snažil, jak jsem uměl, tak sehnat nebo zkontaktovat majitelku – paní domácí se mi nepovedlo. Odjel jsem nazpět k rodičům, jenže aby toho nebylo málo, tatínek se necítil dobře, a z maminky se stal „ležák“, což tatínek velmi těžce nesl. Po nějaké době jsem našel tatínka zhrouceného vedle maminky, která o tom ani nevěděla, a ani přivolaná rychlá záchranná služba už tatínkovi nedokázala pomoci.

Péče o maminku a současně zařizování pohřbu mě hodně vyčerpávalo. Poté maminka jednoho dne přestala přijímat potravu i tekutiny a byla odvezena do nemocnice, kde za měsíc a půl zemřela. Chodil jsem za ní každý den a po maminčině pohřbu jsem přestal být schopen s kýmkoli komunikovat, vyhýbal jsem se jakémukoli kontaktu s lidmi. Každý den jsem od rána až do zavírací doby chodil na hřbitov. Potom jsem chodil po parcích a místech, kde jsme se s maminkou kdysi procházeli, když ještě s mou pomocí mohla chodit a povídat si se mnou a vyprávět mi své vzpomínky a zážitky ze svého dětství a mládí. A často, skoro pořád jsem brečel. Dlouho jsem nebyl schopen s nikým mluvit. Až jsem si všiml, že nejen já se vyhýbám lidem, ale někteří lidé se vyhýbají mně. A tak začala moje kariéra bezdomovce, na lavičce v Lužánkách.

Prudce z kopce

A tak, dokud jsem měl úspory, tak jsem stále vypadal jako člověk, který nemá žádné problémy, starosti a potíže, i když jsem už v této době přespával v městských parcích v Lužánkách a na Kraví hoře v portálu kostela sv. Augustýna. A za nepříznivého počasí jsem se zdržoval v různých co nejvíc zastrčených průchodech, a podobně. Na hygienu jsem chodil do veřejných lázní, kupoval si čisté ponožky a spodní prádlo apod.

Až přišla doba, kdy jsem zůstal bez prostředků, a tím začaly problémy, které jsem si ale vůbec, vůbec neuvědomoval. Rázem to šlo prudce „z kopce“, žebrání a HLAD, protože žebrat jsem vůbec neuměl, a k tomu špína a zapáchání. Byl to můj pád až na dno. Začal jsem poznávat komunitu bezdomovců, a díky nim jsem poznal a začal docházet na místa, kde se nabízelo jídlo. Těžko jsem se však přizpůsoboval chodu života bezdomovců. Poznal jsem i takové, kteří svou situaci zneužívali, zastrášovali jiné bezdomovce, ale i nebezdomovce výhružkami, urážkami a svými psi.

Ale i v této situaci jsem se držel svých „nejvyšších“ životních zásad, a to nikdy, nikdy v životě, a za žádných okolností nebrat drogy. A ačkoli nejsem abstinent, tak nikdy v kritických situacích nekonzumovat žádný alkohol. Poznal jsem i na svých kamarádech, že alkohol a drogy vám na ulici ani v normálním životě nepomohou, ale přivedou člověka do pekla. A nebyla zima, kdy pár lidí nezemřelo. Jenže ti pijaní si neuvědomují to riziko, že se neproberou zimou, když se opijí do takového stavu, kdy ve spánku zemřou. Někteří kolemjdoucí mě ze slitování chtěli obdarovat penězi se slovy „kupte si pivo, dejte si někde panáka ...“. Já jsem jim odpovídal, že jejich milodar s upřímnými s díky přijímám, ale že doufám, že jim nebude vadit, když tyto prostředky použiju na nákup potravin. Někteří se tomu nevěřícně divili, ale byli i tací, kteří skutečně pochopili, oč žádám, a prosím, totiž zahnat nelítostný hlad.

Nejužitečnější pro mě byli ti, kteří se mě opravdu upřímně a se zájmem ptali na mé postavení a dali velmi užitečné rady, které mi pomohly odrazit se. Postupně jsem si vyhledal mezi bezdomovci kamarády, lidi, s kterými jsem se setkával u jídla. A ti za mnou pak i přišli, ať ze sebou něco udělám, že jsem na tom špatně. Několik týdnů jsem se pořádně nemyl, maximálně ošplouchl vodou z kašen, na veřejných záchodech, ale i tam mě kvůli mému zápachu přestávali pouštět. Ale tělo, podpaží, nohy, to si člověk ani tam neumyje. Nevěděl jsem, jak si pomoci, nevěděl jsem o existenci oficiální služby, která by mi pomohla. Pamatuji si, že mi ti kamarádi položili otázku, jestli se sebou, se svým stavem chci něco udělat, změnit ho.

Vděčnost a pokora

A tak jsem se dostal do péče sociálních kurátorů a požádal je o pomoc. Nejdříve mi pomohli zajistit přístup k hygieně, kdy jsem docházel do sociálních sprch a obstarali z jejich erárního šatníku potřebné oblečení. Byla to fyzická i psychická úleva být po tak dlouhé době osprchovaný a v čistém oblečení. Musel jsem projít několika pohovory, které sloužily k ověření mé situace.

Později jsem pochopil, proč ze začátku se ke mně má přidělená sociální kurátorka chovala odměřeně. Ve své práci se několikrát setkala s lidmi, kteří ji pověřili podobný příběh, jenže nebyl pravdivý. Postupně jsem si získal její důvěru, respekt. Snad i proto, že jsem dával najevo svoji vděčnost a pokoru. Řekl bych, že náš vztah se stal partnerský, měla zájem vidět, jak se můj život vyvíjí i mimo její práci. Vždy ji zajímalo, jak se mi daří a pomáhala mi i více než jsou její pracovní povinnosti.

V životě jsem šťastný

Důležitou roli v mém postupném návratu kromě sociální kurátorky sehráli dobrovolníci, kteří nám bezdomovcům rozdávali jídlo. Můj zájem o ně, bylo jediné, co jsem jim mohl nabídnout na oplátku za jejich pomoc. A tak mě i oslovil jeden z dobrovolníků, že rozjíždí amatérské divadlo a chce, aby tam hráli lidé z různých minorit. Tito lidé, spolu s komunitou lidí kolem Amnesty, kde jsem se stal živou knížkou, mě přijali jako sobě rovného, bavili se se mnou bez předsudků nebo to nedali znát. Já jsem za to velmi rád.

Návrat z ulice nebyl snadný. Po zařízení registrace na Úřadu práce jsem pobíral sociální dávku 2020 korun měsíčně, absolutní minimum. V přepočtu nějakých 60 korun na den. Bez těchto lidí z mého okolí, bych si stále nevěděl rady. Byl jsem vděčný za nabídku vypomáhat v klášteře u minoritů a vydělat si peníze na jídlo a sprchu. Možnost být součástí amatérského divadla, být součástí amnestáků, byla radost, zábava a začátek nového života. Jejich přístup je obdivuhodný, právě jeden kamarád z divadla mi nabídl skromné bydlení a já stále pevněji jsem věřil v nalezení stálého zaměstnání. To se mi podařilo, i když mnohem později. Můžu říct, že jsem v životě šťastný. Chtěl bych pokračovat v divadle, ve spolupráci s Amnesty, dokonce jsem se zapojil do projektu bezdomovecké prohlídky, kde vás rád osobně provedu po důležitých místech mého života na ulici.

Mým osobním přáním je někdy v budoucnu se pokusit o sepsání svých celoživotních zkušeností a zážitků, z bývalých zaměstnání nebo z období bezdomovectví, kdy jsem poznal hodně smutných událostí, ale i kuriózních situací. Takže můj sen je nějaké literární ztvárnění, nějaké krátké příběhy třeba po vzoru Nerudy. To je pro mě hodně osobní. Uvědomuji si, že nebýt těchto událostí, životních příkoří, nikdy bych se nesetkal s lidmi z řad divadelníků, dobrovolníků, Amnesty, kterých si nesmírně vážím a za velmi, velmi mnoho jsem jim vděčný. Víím, že bych o hodně přišel. Život na ulici je velmi tvrdý, ale přesto k nezaplacení, je to lekce na celý život.